

Справка
за най-важните постижения
на чл.-кор. проф. д.ф.н. Стоян Панайотов Буров

1. Проучвания на българското езиково и езиковедско наследство и на постиженията на Българското книжовно дружество и Българската академия на науките главно в областта на науката за българския език

1.1. Основен автор и ръководител на научния проект „Българистично лингвистично наследство. Портрети, творби, приноси на български и чуждестранни учени“. В рамките на този проект е създаден сайтът „Езиково и езиковедско наследство“ (e-nasledstvo.com), който от края на 2014 г. до май 2024 г. има повече от 660 хиляди посещения от потребители. **Пръв и единствен по рода си продукт в България.**

1.2. След избирането ми за член-кореспондент през 2014 г., за да заслужа признанието, което получих, започнах да се занимавам с **историята и постиженията на Българското книжовно дружество и Българската академия на науките главно в областта на науката за българския език.** Проучих документално хронологията за преобразуването на БКД в академия (вж. публикация в *Списанието на БАН*, 2022, № 2), за пръв път научно изследвах ролята на БКД и на *Периодическото списание на Българското книжовно дружество* за налагане и опазване на Марин-Дриновия правопис по време на правописните борби от края на 19. и началото на 20. век. Публикувах подробен материал за Иван Пеев Плачков – действителен член на БКД и БАН (от 1900 г.), относно неговата 39-годишна служба без прекъсване като деловодител на БКД и секретар на БАН (вж. публикация в *Списанието на БАН*, 2024, № 2). Публикувах в отделни статии и в книгата „От наследството на Българското книжовно дружество до съвременната българска лингвистика“ (2021) очерци и материали за дейността и приносите на академиците Александър Теодоров-Балан, Любомир Милетич, Беньо Цонев, Манол Иванов, Иван Пеев Плачков, Стефан Младенов, Стоян Романски, Михаил Виденов, на чл.-кор. Любомир Андрейчин, на Густав Вайганд – дописен член на БКД и БАН (от 1902 г.), на Хилмар Валтер – чуждестранен член на БАН, и др. За първи път изследвах и обнародвах приноса на БАН за развитието на хуманитарните науки във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ и за преобразуването на Висшия педагогически институт във Велико Търново през 1971 г. в университет (вж. *Списание на БАН*, 2016, № 1).

1.3. Плод на дългогодишна научна и архивна работа е монографичната книга *От наследството на Българското книжовно дружество до съвременната българска лингвистика. Очерци и бележки по история на българското езикознание* (2021, 445 стр.). В книгата е дадено предимство в описанието на институционалните и персонални постижения в областта на изследванията на българския език на Българското книжовно дружество и Българската академия на науките, определени като **стожери на българистиката във всичките ѝ разновидности.** За първи път в тази книга се прави толкова обемна и пъстра панорамна картина на българското езиково и езиковедско наследство за последните 150 години.

2. Теоретични приноси

2.1. Най-високо теоретично постижение е монографията *Познанието в езика на българите* (2004) – принос в областта на когнитивната лингвистика. Първото мащабно изследване в България по когнитивна лингвистика. С този труд и последвалите го научни изследвания авторът се ползва с авторитета на **основоположник на когнитивната граматика в България** - едно от най-модерните лингвистични направления в света от края на XX и началото на XXI век. Трудовете по когнитивна граматика са между най-четените и цитирани трудове на автора. Теоретичните му възгледи намират последователи не само в България, но и в чужбина – особено в Русия, Германия и Италия. Една представителна част от тези трудове са преведени на руски език и издадени от Тверския държавен университет, Русия, в книгата *Исследования по грамматике современного болгарского языка* (2016).

2.2. В последните години в поредица от статии и студии авторът разработва въпроса за **ролята на когнитивния фактор за тенденциите и промените в българския език**. Изследванията се посрещат с изключителен интерес от младите български и чуждестранни лингвисти. Изследванията на автора и неговите последователи дават основания да се заговори за великотърновска научна школа в областта на граматиката на българския език.

2.3. Авторът има теоретични приноси и в областта на **функционалната граматика**. Изследванията в тази област, започнали още от 80-те години на XX век, са едни от първите в България, в които функционалният анализ строго се подчинява на определен теоретичен модел. В рамките на функционалната парадигма, по-конкретно в контекста на английската и немската функционална школа са опитите за изграждане на **теоретичен модел на комуникативна граматика на българския език**, както и разработката на отношението граматика – прагматика. Няколко от успешно защитилите докторанти на автора използват в трудовете си теоретичните постижения на своя научен ръководител по функционална и комуникативна граматика.

3. Речниково дело

3.1. Главен съставител, автор на концепцията и отговорен редактор на първия след 1989 г. и втори за всички времена еднотомен *Съвременен тълковен речник на българския език* (1056 стр., 1. изд.: 1994), който продължава да се преиздава и се е превърнал в настолна книга за много културни българи и специалисти в България и чужбина. Речникът е залегнал в основата на най-популярния електронен тълковен речник на българския език, използван ежедневно от хиляди потребители в интернет. В този речник за пръв път са отразени промените в лексиката на българския език след 1989 г. (нови думи, нови или променени значения и др.).

3.2. Съавтор на голям речник на чуждите думи, предназначен за употреба от масовия читател. Участва с речникови статии в *Енциклопедия на съвременния български език* (съст. проф. Р. Русинов, проф. Ст. Георгиев) – общо 29 статии.

3.3. През 2023 г. е издаден големият *Từ điển Bùn – Việt – Българско-виетнамски речник* (965 стр.), на който заедно с доц. Чан Тхи Мин Хоа (Ханой) сме отговорни редактори и основни съставители. Речникът се изработи със субсидия от българското министерство на външните работи и по проект на Университета за социални науки и хуманитаристика в Ханой „Improving the Quality of Foreign Language Learning through Modernization of Foreign Language Teaching Tools“ („Подобряване на качеството на

чуждоезиковото обучение чрез модернизация на средствата за преподаване на чужди езици“) (2020–2022 г.). Речникът в лицето на двамата отговорни редактори е отличен с втора награда (първа не се присъжда) и парична премия в конкурса за 2023 г. на Министерството на външните работи на СР Виетнам за чуждестранна продукция.

4. За българското училище

4.1. Специално за учениците са предназначени три по-кратки речника: правописен (за началното училище), тълковен и на чуждите думи. Речниците имат характер на настолни помагала. И трите речника са одобрени от МОН. Подготвеният в съавторство с П. Радева *Учебен правописен речник на българския език* (1. изд. В. Търново: Слово, 1993) продължава да се издава и вече има над 300-хиляден тираж в 30 издания. Не е пресилено да се каже, че първият речник, който всяко българско дете, тръгвайки на училище, държи в ръцете си, е именно този речник.

4.2. Със сформирани под ръководството на автора екипи от по-няколко души се участва в конкурсите на МОН за написване на учебници по български език за 5., 6. и 8. клас. И трите учебника са одобрени за използване в българските училища от МОН.

5. Приноси в областта на обучението по български език като втори/чужд език

5.1. Автор на три учебника по български език за чужденци. Широка известност във всички българистични центрове и школи в Европа и света добива учебникът *Български език за чужденци* (1. изд. 1997). Този учебник донася на автора голяма популярност в целия българистичен и славистичен свят.

5.2. Учебникът *Аз говоря български. А ти? Български език за немскоезични студенти. В 2.* (Пловдив: Издателство “Летера”, 2009) (в съавторство с Людмила Иванова) е подготвен и издаден в рамките на международен проект IDIAL (= интеркултурен диалог). Проектът бе финансиран от Комисията за образование и култура към Европейския съюз.

5.3. Участник във вече приключилия проект по Програма ”ЕРАЗЪМ+“ „LANGUAGE AGAINST DROPOUT“ (LAD): Български език за превенция на отпадане от училище (Обучение по български език като втори език за деца в предучилищна възраст и първи клас). В изпълнението на проекта вземат участие специалисти от университета в Хайделберг, Германия, и от Румъния. Създадени са иновативни продукти, получили изключително висока оценка, за допълващо обучение по български език на деца и малки ученици, чийто български език не е роден.

6. Принос за развитие на Великотърновския университет и за сътрудничеството му с БАН

6.1. Като ръководител на Катедрата по съвременен български език в продължение на 15 години (от 2004 до пенсионирането през 2019 г.) съдейства за разработването на концептуалната рамка и за въвеждането на първата в България магистърска програма „Българският език като втори език“. Принос в привличането на докторанти и млади учени. Общо взето, към днешна дата половината състав на катедрата е обновен с вече защитили дисертациите си във ВТУ млади учени.

6.2. Като декан на Филологическия факултет на ВТУ от 1990 до 1994 г. работи за въвеждане и утвърждаване на специалностите приложна лингвистика, славянска филология, библиотечно-информационни дейности и др. През този период във факултета се поставя началото на изучаването на испански, италиански, нидерландски, арабски, гръцки, японски, китайски и португалски език. Основател на филологическото списание „Проглас“ и на библиотека „Филология“ (от 1995), в рамките на която досега се печатат книги както на утвърдени, така и на млади великотърновски учени в областта на филологията.

6.3. Като зам.-ректор по учебната дейност на ВТУ (1999 – 2007 и от 2015 до 2019 г.) провежда политика и дейност за въвеждането на магистърските програми и на редица нови за университета бакалавърски специалности. В този период се поставя началото на дистанционното обучение в университета и се внедрява система за информационно обслужване на учебния процес и на студентите и преподавателите.

6.4. Инициира сключване на двустранен договор за сътрудничество между ВТУ и ИБЕ при БАН „Проф. Л. Андрейчин“, който не е прекъсван от 2014 г. Заедно с Института за български език се работи по изпълнението на проекта „Форум Българска граматика“, който функционира ежегодно от 2014 г. Поддържа тесни контакти с учените, работещи в Института за български език. Изнася лекции, рецензира трудове, консултира млади учени по научни въпроси. Член на редакционния съвет на официалния му печатен орган – сп. „Български език“. Редовен участник в годишните международни конференции на Института.

6.5. Активно участва в конституирането на **Регионалния академичен център** в гр. Велико Търново (Национална академична мрежа), в неговата дейност и във взаимодействието му с Великотърновския университет.

7. Популяризаторска дейност в полза на българския език, на постиженията на нашата страна в областта на езикознанието

Забележимо присъствие в медиите с интервюта, изказвания, дискусии по езикови теми. Има публични становища, изявления и интервюта по актуални въпроси на българския език (езикът в интернет, език на политиките, иновации в езика, езикова култура, задължително изучаване на българския език в университетите и др.). Опитва се да следва мисията, която са имали първите наши езиковеди и книжовници, за опазване и развитие на българския език, литература и култура, както и да бъде следовник на най-добрите традиции в това отношение.

4 юни 2024 г.

Подпис: